

25 Vliv uzavření Pacte civil de solidarité na postavení partnera cizí národnosti

Postavení osob jiné než francouzské národnosti upravuje především Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile³⁵, který stanovuje, že před rozhodnutím o udělení nebo odmítnutí povolení k pobytu bude zvaženo, jaké intenzity, délky trvání a stability jsou vztahy, které si osoba ve Francii vytvořila a jaký je její přínos francouzské společnosti. Zvažovány budou i její vztahy k příbuzným, jež zanechala v zemi původu, a také to, zda neohrožuje veřejný pořádek. Na základě tohoto uvážení bude rozhodnuto, zda důvody, které by mohly případně vést k odmítnutí povolení, jsou dostatečné ve srovnání s dopadem zamítavého rozhodnutí na princip respektování soukromého a rodinného života osoby (čl. L313-11 bod 7 CESEDA).

Podle článku 12 zákona o Pacte civil de solidarité představuje uzavření PACS (osobou cizí národnosti) jeden z ukazatelů, které budou brány v potaz při posuzování, zda si osoba vytvořila ve Francii dostatečně pevné osobní vztahy, které by odůvodňovaly udělení povolení k pobytu.

Partner cizí národnosti může poté obdržet dočasné povolení k pobytu z důvodu osobního a rodinného života. Platnost tohoto povolení je omezena na maximálně jeden rok (čl. L313-1 CESEDA), ale za splnění podmínek zákona je možné její prodloužení, získání povolení k delšímu pobytu apod.

Závěr

Je biologickou tendencí člověka, že usiluje najít někoho, s kým by mohl navázat vztah založený na vzájemné důvěře, respektu, psychické a pocitové blízkosti, vztah, který by v kontextu běžných sociálních interakcí a v síti přátelských a rodinných vazeb rozvíjejících se kolem každého jedince byl jedinečným životním společenstvím, trvalým a poskytujícím jistotu a zázemí. Tradiční a uznávanou formou takového soužití je manželství muže a ženy, obecně tolerován je i jejich nesezdaný vztah, který je v současné společnosti stále častějším jevem.

Spolu s pozvolným přijetím homosexuality jako jedné z přirozených podob sexuálního chování byla jednotlivými státy postupně přijímána legislativní opatření

³⁵ Tento zákon, platný od 1. března 2005, převzal uvedená kritéria posuzovaná za účelem rozhodnutí o udělení či zamítnutí povolení k pobytu ze starší úpravy, na kterou v době svého přijetí odkazoval zákon o Pacte civil de solidarité.

vedoucí k právnímu zakotvení soužití osob stejného pohlaví, která těmto osobám umožňovala získat právní status více či méně obdobný manželství. Tak byl ve Francii přijat zákon o Pacte civil de solidarité a v České republice zákon o registrovaném partnerství.

Registrované partnerství je svazkem dvou osob stejného pohlaví, které se jeho uzavřením vzájemně zavazují k trvalému společenství, jeho obsah však není, narozdíl od manželství, určen vymezením práv a povinností partnerů, není definován ani účel partnerství, kterým by zákonodárce deklaroval, jaké hodnoty s touto právní úpravou spojuje. Partnerství podle tohoto zákona je v mnoha ohledech upraveno podle institutu manželství obsaženém v zákoně o rodině (vyživovací povinnost, úprava zániku partnerství atd.), ačkoli zmíněné vymezení práv a povinností partnerů zde, kromě stanovení, že jsou pro oba partnery stejné (§8 odst. 1 ZRP), chybí. Přitom právě co nejobdobnější úprava registrovaného partnerství a manželství by mohla odpovědět na požadavky zastánců zrovnoprávnění stejnopohlavních svazků s manželstvím lépe než politické proklamace rovnosti a nediskriminace. Takové řešení by rovněž mohlo uspokojit odpůrce registrovaného partnerství, pakliže jej odmítají z důvodu tvrzené pozitivní diskriminace homosexuální menšiny, již dokazují nepoměrem povinností a výhod spojených s uzavřením registrovaného partnerství, a nikoli a priori z důvodů náboženských nebo kvůli zažitým předsudkům. S takovou úpravou registrovaného (zapsaného) partnerství počítal původní návrh nového občanského zákoníku, z něhož však byla příslušná ustanovení vypuštěna.

Tytéž výhody jako registrovaní partneři mají sice v mnoha případech i osoby žijící v nesezdaném soužití (označované jako osoby spolužijící, druh/družka apod.), přesto se ale nelze zcela ztotožňovat s námitkami odpůrců zákonné úpravy partnerství osob stejného pohlaví, že již v rámci stávajících zákonů je dostatečně zajištěna rovnost a ochrana všech bez rozdílu, že vzájemné vztahy si lze upravit smluvně, pokud si to partneři přejí, a že tedy není třeba přijímat zvláštní zákon ve prospěch této menšiny.

Tento argument není v zásadě nepravdivý, ale také neodůvodňuje, proč by stejnopohlavním párům nemělo být umožněno uzavřít partnerství s obdobnými účinky, jaké má manželství. Někteří lidé sice odmítají do manželství vstoupit s tím, že jde o státem regulovanou instituci, ale homosexuální páry takovou volbu nemají, navíc v kulturním kontextu naší společnosti jsou s oficiálním počátkem soužití dvou osob

spojovány určité zvyklosti, tradičně představované svatebním obřadem, které uzavíranému svazku v obecném vnímání dodávají na závažnosti, již může pouhé uzavření smlouvy přinést jen stěží.

Právo stanovuje limity chování a vytváří nástroje k jejich prosazování, ke skutečné změně v myšlení adresátů právních norem však dochází až po určité době, a tak, má-li být snaha prosadit vnímání svazků osob stejného pohlaví jako rovnocenných s manželstvím z hlediska jejich společenského, právního i ekonomického významu účinná, je třeba vyjádřit to výslovnou úpravou vycházející z principů rovnosti a nediskriminace. Ostatně výzkumy veřejného mínění dokládají, že po přijetí zákona o registrovaném partnerství poklesl nesouhlasný postoj k uzákonění svazků osob téhož pohlaví z 30% v roce 2005 na 19% v roce 2008 (viz graf č. 2, Příloha č. 3: Názory veřejnosti na otázky související s registrovaným partnerstvím).

Pacte civil de solidarité byl původně především smlouvou, kterou si partneři mohli upravit své vzájemné majetkové vztahy, a teprve pod vlivem rozhodnutí Conseil constitutionnel a pozdějších novelizací se tento svazek změnil na institut blízký se evropským modelům partnerství, ale také modelu manželství, alespoň co se týče práv a povinností partnerů a jejich právního postavení, PACS je však i nadále volnějším svazkem než manželství v důsledku jeho možného ukončení jednostranným rozhodnutím partnera, tím, že zákon výslovně neukládá partnerům povinnost věrnosti atd. Narozdíl od registrovaného partnerství je PACS otevřen i heterosexuálním párům.

Pacte civil de solidarité jako alternativní model soužití páru se stal poměrně oblíbeným jednak ze strany stejnopohlavních párů, které manželství uzavřít nemohou, a chtějí svůj vztah legalizovat, jednak ze strany párů, které si z jakéhokoli důvodu manželství uzavřít nepřejí a dávají přednost svazku, který, ač oficiální, jim poskytuje větší volnost.

PACS tak vytváří model soužití stojící na pomezí smlouvy o úpravě majetkových vztahů partnerů a svazku obdobného manželství, s právy a povinnostmi, ale současně s možností jej kdykoli snadno ukončit. Není tedy jakousi formalizovanější obdobou concubinage, spíše se blíží volnější podobě manželského svazku.

Názor na uzákonění svazků osob stejného pohlaví, na to, jaký rozsah oprávnění a povinností má být s takovými svazky spojován, zda má být činěn rozdíl mezi svazky homosexuálních a heterosexuálních párů apod., je záležitostí vnitřního přesvědčení

každého člověka, které vyrůstá z kulturní a náboženské tradice, výchovy, vzdělání, z morálních a mravních hodnot, jež uznává, i z osobní zkušenosti³⁶.

Otázka adopce a výchovy dětí homosexuálními páry je poněkud složitější, dosavadní pozorování ale nenaznačují, že by dítě mohlo být negativně ovlivněno tím, že jej vychovávají dva muži nebo dvě ženy, problémem by však mohlo být přijetí takového dítěte kolektivem.

Jakékoli rozhodnutí má být činěno po zvážení všech známých relevantních skutečností a jen na základě nich, nikoli pod zorným úhlem předsudků; domnívám se, že legalizace registrovaného (zapsaného) partnerství byla správným rozhodnutím, i když ke kvalitě zákona lze mít výhrady, a že by tyto svazky měly být postaveny naroveň manželství (otevření manželství všem párům bude jistě pro veřejnost ještě velmi dlouho nepřijatelné), protože jejich základ je shodný, totiž citové a intimní pouto dvou lidí a přání spojit své životy, byť v případě manželství zde obvykle bývá také úmysl založit rodinu.

³⁶ ze závěrů průzkumu provedeného Centrem pro výzkum veřejného mínění v květnu roku 2008 plyne, že příznivěji se k těmto tématům staví ti, kteří uvedli, že nějakého homosexuálně orientovaného člověka osobně znají